

Comitato regionale di coordinamento per la Certificazione Linguistica del Latino

PROVA DI CERTIFICAZIONE LINGUISTICA DEL LATINO – BASILICATA - 21/04/2023
III Edizione – LIVELLI A1 – A2

Marcus Aurelius Antoninus Philosophus

Summarium

A prima infantia gravis et ad studium promptus, mox magnis praeceptoribus traditus est, ut philosophiae principia disceret. Magistris et philosophis semper gratus, eos in vitam honoravit et eorum memoriam perpetue servavit.

r.1	<i>Philosophiae operam vehementer dedit et quidem adhuc puer. Nam duodecimum annum ingressus habitum</i>
r.2	<i>philosophi sumpsit et deinceps tolerantiam, cum studeret in pallio¹ et humi cubaret, vix autem matre agente</i>
r.3	<i>instrato pellibus lectulo accubaret. Usus est etiam Commodo magistro, cuius ei adfinitas fuerat destinata,</i>
r.4	<i>usus est et Apollonio Chalcedonio stoico philosopho. Tantum autem studium in eo philosophiae fuit, ut</i>
r.5	<i>adscitus² iam in imperatoriam tamen ad domum Apollonii discendi causa veniret. Audivit et Sextum</i>
r.6	<i>Chaeronensem Plutarchi nepotem, Iunium Rusticum, Claudium Maximum et Cinnam Catulum stoicos,</i>
r.7	<i>peripateticae³ vero studiosus audivit Claudium Severum, et praecipue Iunium Rusticum, quem et reveritus est</i>
r.8	<i>et sectatus⁴, qui domi militiaeque pollebat⁵, stoicae disciplinae peritissimum; cum quo omnia communicavit</i>
r.9	<i>publica privataque consilia, cui etiam ante praefectos praetorio semper osculum dedit, quem et consulem</i>
r.10	<i>iterum designavit, cui post obitum⁶ a senatu statuas postulavit. Tantum autem honoris magistris suis detulit,</i>
r.11	<i>ut imagines eorum aureas in larario haberet ac sepulchra eorum aditu, hostiis, floribus semper honoraret.</i>
r.12	<i>Studuit et iuri audiens Lucium Volusium Maecianum. Tantumque operis et laboris studiis impendit⁷, ut corpus</i>
r.13	<i>adficere⁸, atque in hoc solo pueritia eius reprehenderetur. Frequentavit et declamatorum scholas publicas</i>
r.14	<i>amavitque ex condiscipulis praecipuos senatorii ordinis Seium Fuscianum et Aufidium Victorinum, ex</i>
r.15	<i>equestri Baebium Longum et Callenum. In quos maxime liberalis fuit, et ita quidem ut, quos non posset ob</i>
r.16	<i>qualitatem vitae rei publicae praeponere, locupletatos teneret.</i>

1 = in veste Graeca

2 = acceptus

3 = scholae philosophicae Aristotelis

4 = secutus est

5 = auctoritatem habebat

6 = mortem

7 = adhibuit

8 = debilitaret

1. Si propone una parafrasi del brano: completala inserendo al posto giusto 8 parole scelte fra quelle elencate dopo il testo; PUOI TRASCRIVERE LE PAROLE O INDICARLE CON IL NUMERO CORRISPONDENTE (8 punti):

Insito quodam ad philosophiam amore statim a _____ permotus, Marcus Aurelius se totum ei disciplinae tradidit, _____ ut philosophorum habitum, vitae frugalitatem et laboris tolerantiam aemulari videretur. Acceptus iam in imperatoriam domum, solebat visitatum _____ domum Apollonii, ut eius praecepta audiret. Multi magistri stoici philosophi erant, ex quibus ille ita maxime existimabat Iunium Rusticum, ut _____ eo publica et privata consilia participaret. Senatus statuas _____ in memoriam philosophi concessit. Semper imperator philosophus suos magistros _____ imaginibus aureis in larario et sepulchris rite veneratis. Dedit maximam operam et strenuum laborem in studiis, usque ad _____ detrimentum. Ius didicit a Lucio Volusio Maeciano et declamatorum

Comitato regionale di coordinamento per la Certificazione Linguistica del Latino

publicas scholas frequentavit, summa cum amicitia erga _____ condiscipulos, in quos liberalis et magnanimus fuit.

1 cum	3 ita	5 honoravit	7 puero
2 ire	4 erigendas	6 nonnullos	8 corporis

2. Comprensione globale del brano: leggi le seguenti affermazioni riferite al testo e barra la risposta esatta, VERO O FALSO (8 punti):

1. Marcus Aurelius, philosophiae deditus, humi procumbebat et vix matris preces accipiebat.	V	F
2. Cum ab imperatoria familia acceptus esset, non accessit Apollonii domum.	V	F
3. Iunius Rusticus adeo in philosophia versatus fuit, ut Marcus Aurelius sectator eius factus sit.	V	F
4. Marcus Aurelius Iunium Rusticum tantum existimavit ut eum consulem iterum designaverit.	V	F
5. Marcus Aurelius, qui magistros suos despiciebat, eorum imagines in larario tenebat.	V	F
6. In Marci Aurelii pueritia hoc solum reprehendendum erat: ille magno labore in studiis corpus debilitavit.	V	F
7. Marcus Aurelius a declamatorum scholis, in quas homines senatorii et equestris ordinis conveniebant, semper se abstinuerat.	V	F
8. Marco Aurelio liberalitas tanta erat, ut suos condiscipulos locupletes faceret.	V	F

3. Comprensione analitica, quesiti a risposta multipla. Scegli la risposta esatta fra quelle proposte E RIPOSTA LA LETTERA NELLA TABELLA SOTTOSTANTE; N.B.: fa fede solo quanto riportato nella tabella sottostante (8 punti):

1. Quid pluris M. Aurelii intererat?

- a) Rem publicam administrare
- b) Iura discere
- c) Philosophiam Peripateticam discere
- d) Philosophiam Stoicam discere

2. Quando M. Aurelius philosophiae studere incepit?

- a) Cum erat puer
- b) Cum erat iuvenis
- c) Cum erat senex
- d) Cum erat imperator

3. Quid M. Aurelii mater a filio impetravit?

- a) Ut studeret in pallio
- b) Ut accubaret instrato pelliibus lectulo
- c) Ut humi cubaret
- d) Ut habitum philosophi sumeret

4. Quem philosophum Stoicum M. Aurelius maxime diligebat?

- a) Apollonius Chalcedonius
- b) Claudius Severus

Comitato regionale di coordinamento per la Certificazione Linguistica del Latino

- c) Iunius Rusticus
- d) Cinna Catulus

5. A quo M. Aurelius ius didicit?

- a) Ab Aufidio Victorino
- b) A L. Volusio Maeciano
- c) A Seio Fusciano
- d) Ab Apollonio Chalcedonio

6. Cur M. Aurelius puer obiurgabatur?

- a) Quia L. Volusium Maecianum audiebat
- b) Quia declamatorum scholas frequentabat
- c) Quia imagines magistrorum in larario habebat
- d) Quia studiis operam nimis dabat

7. Utrius ordinis erant M. Aurelii condiscipuli frequentantes declamatorum scholas?

- a) Senatorius ordo
- b) Equester ordo
- c) Uterque ordo
- d) Neuter ordo

8. Quos ex condiscipulis M. Aurelius locupletavit?

- a) (Eos) quos maxime amavit
- b) Eos qui pauperes erant
- c) Eos qui ob vitae aetatem rei publicae apti non erant
- d) Eos qui ob vitae condiciones rei publicae apti non erant

1	2	3	4	5	6	7	8

4. Riconoscimento delle strutture morfosintattiche, quesiti a risposta multipla. Scegli la risposta esatta fra quelle proposte E RIPORTA LA LETTERA NELLA TABELLA SOTTOSTANTE; N.B.: fa fede solo quanto riportato nella tabella sottostante (8 punti):

1. r. 2 **humi** è:

- a) nominativo plurale
- b) dativo singolare
- c) locativo
- d) ablativo singolare

2. r. 4 **ut** è una congiunzione:

- a) concessiva
- b) consecutiva
- c) finale
- d) comparativa

Comitato regionale di coordinamento per la Certificazione Linguistica del Latino

3. r. 8 **peritissimum** è un aggettivo di grado:
 - a) superlativo
 - b) comparativo di minoranza
 - c) comparativo di maggioranza
 - d) comparativo di uguaglianza
4. r. 8 **cum** è:
 - a) preposizione con l'ablativo
 - b) congiunzione temporale
 - c) congiunzione causale
 - d) congiunzione concessiva
5. r. 9 **consulem** è complemento:
 - a) di relazione
 - b) oggetto
 - c) predicativo del soggetto
 - d) predicativo dell'oggetto
6. r. 13 **hoc** è in caso:
 - a) nominativo
 - b) accusativo
 - c) vocativo
 - d) ablativo
7. r. 15 **quos** è:
 - a) prolessi del relativo
 - b) nesso relativo
 - c) attrazione diretta o progressiva del relativo
 - d) attrazione inversa o regressiva del relativo
8. r. 15 **posset** è:
 - a) infinito presente
 - b) congiuntivo presente
 - c) congiuntivo imperfetto
 - d) congiuntivo perfetto

1	2	3	4	5	6	7	8

5. Trasformazione sintattica: sostituisci le espressioni indicate con altre equivalenti secondo quanto suggerito (8 punti):

1. r. 1 *Philosophiae operam vehementer dedit*
_____ *vehementer curavit*

Comitato regionale di coordinamento per la Certificazione Linguistica del Latino

2. r. 1 *ingressus*
postquam _____
3. r. 2 *cum studeret*
quia _____
4. r. 2 *matre agente*
cum _____
5. r. 3 *instrato pellibus lectulo*
lectulo qui _____ *pellibus*
6. r. 5 *discendi causa*
ad _____
7. r. 12 *audiens*
cum _____
8. r. 14 *ex condiscipulis*
inter _____

6. Inserisci le parole mancanti, flettendole in modo adeguato nel seguente brano, che è il prosieguito di quello analizzato (PER CONSEGUIRE IL LIVELLO A2):

Educatus est in Hadriani gremio, qui illum, ut supra diximus, Verissimum nominabat et qui ei honorem equi publici sexenni detulit, octavo aetatis _____ in saliorum collegium rettulit. In saliatu omen _____ imperii: coronas omnibus in pulvinar ex more iacentibus aliae aliis locis haeserunt, huius velut manu capiti Martis aptata est. Fuit in eo sacerdotio et praesul et vates et magister et multos _____ atque exauguravit nemine praeunte, quod ipse carmina cuncta didicisset. Virilem _____ sumpsit quinto decimo aetatis anno, statimque ei Lucii Ceionii Commodi _____ desponsata est ex Hadriani voluntate. Nec multo post praefectus feriarum Latinarum fuit. In quo honore praeclarissime se pro magistratibus agentem et in conviviis Hadriani principis ostendit. Post hoc patrimonium _____ sorori totum concessit, _____ eum ad divisionem mater vocaret, responditque avi bonis se _____ contentum, addens, ut et mater, si vellet, in sororem suum patrimonium conferret, ne inferior esset soror marito.

1 filia-ae	3 accipio-is-accēpi-acceptum-ēre	5 paternus-a-um	7 toga-ae
2 cum	4 annus-i	6 sum-es-fui-esse	8 inauguro-as-āvi-ātum-āre